

אם אינם רוצים לייבם או לחלוץ

אליזה כהאכטה (מסקא) אהרן שורץ, א"ב, עמ' 11-15

- ג. יש מי שאומר דמטרת מצות החליצה הוא להתיר היבמה לשוק ואינה מצוה חיובית, ויש מי שאומר דחליצה מצוה חיובית הוא (ג).
- ד. אף לפוסקים דחליצה מצוה חיובית אינו עובר על זה רק כשמת ולא קיים המצוה ויש מי שאומר שאם מת קודם קיום המצוה הוי עבירה באונס.

ג. בבית שמואל סי' קס"ה כתב שכל היכא שאין היבמה רוצה להינשא ואין היבם מקפיד על זה הרשות בידם שלא לחלוץ ולא לייבם, אולם הביא שמהזוהר משמע שיש מצוה בחליצה אף באופן שאינה רוצה להינשא וכן כתב בשו"ת חכם צבי סי' א' שאין כופין על החליצה כדרך שכופין על כל מצות עשה דכל ענין החליצה הוא רק כדי להתירה לשוק ואם אינה רוצה להינשא אין חיוב לעשות חליצה, וכן מבואר בשו"ת חת"ס ח"ב אבהע"ז סי' פ"ה דעיקר ענין החליצה היא להתירה לשוק אלא שעל פי הזוהר יש ענין לעשות מעשה החליצה דהוי סגולה לנפש המת ... ומבואר דזה רק על פי הזוהר על דרך הקבלה, אולם ברש"ש סנהדרין יט ע"ב כתב שודאי שיש עוד ענין בעצם החליצה הכמוס מאתנו ... בשדי חמד ח"ה דברי חכמים סי' ק"ט הביא מספר חיים ושולם שאף אם שניהם מסכימים שלא לחלוץ ולא לייבם כיון שמבואר בזוה"ק גודל צער נפש המת שהוא נע ונד עד שיעשה לו תיקון החליצה מוטל על דיני ישראל להציל עשוק נפש המת ואף לייבם עצמו יש סכנה כל זמן שאינו חולץ והביא עובדא שהובא בספר אורות אילים באחד שלא רצה לחלוץ ליבמתו מפני שהיא זקינה ואינה רוצה להינשא וכלה זרעו רח"ל...

ל"א אגמ-פולס (א"א) (א"ה"ש) (סי' 20)

את אשר אותה נפשו היפה אודות יבם ויבמה זקנים באים בימים שהסכימו שניהם מדעתם ורצונם שלא ליבם ולא לחלוץ כ"א להשאר זקוקים זה לזה מפני הבושה ומפני הטורח אי יאות עבדין הנה כל יקר ראתה עינו עין הבדולח והנלפע"ד דהא פשוט ומבואר בלשון הרמב"ם דמיייתי הטור /אה"ע/ סי' קס"ה ובלשון תשובת הר"ן דמיייתי ב"י שם ובתה"ד סי' ר"ך דעכ"פ אם שניהם מרוצים ואין ביניהם שום טענה לא מחמת ממון או דהיא בעי' מרא לידה או מפני אשתו של יבם וכדומה אזי אין לבי"ד עליהם כלום לא בענין חליצה ולא ליבום כלל וכן יש להבין מש"ס בכמה דוכתי' וכן כ' הרב"ש בסי' הנ"ל בעצמו וכן בסי' נחלת שבעה בשטר חליצה סי' ב' אלא שניהם לדבר אי נתכוונו לדברי הזוהר פי חקת דמשמע שמצוה בחליצה והנה אם לו יהי כדבריהם ויהי פלוגתא בין הפוסקים להמקובלים הא כבר כ' הרב"י בא"ח סי' כ"ה ובמג"א שם סק"כ בשם כנה"ג דאין לכוף לנהוג כהזוהר ואם הוא כן בדבר שאין הפוסקים מחולקים בפירוש מכ"ש כשחולקים להדי' רק שהזוהר מחמיר פשיטא שאין בידינו לכוף לקיים דבריו ודי לנו שהרוצה להחמיר שאין מזחיחן אותו אבל לכוף אפי' בדברים לא שמענו.

אמנם המעיין יראה שאין כאן מחלוקת כלל שגם הזוהר לא אמרו למצוה שאין החליצה בתורה כי אם כמצות עשה של גירושין שהרוצה לפטור אשתו ממנו ומגרשה מקיים מ"ע לא שיהי' מ"ע לגרש ה"נ אינו אלא להתירה לעלמא ומזה מיירי התורה אך הזוהר התם לא קאמר שיהי' מ"ע כ"א שהוא סגולה לנשמת המת ויהי' כעין גמילת חסד עם המתים והוא כעין אמירת קדיש ואין לכוף האשה אפי' לקבורתו מכ"ש לגמול חסד הזה אם הוא לה לטורח או מפני הבושה או שום טעם ואין זה כמ"ע שב"ד שלמטה כופין עלי' ואפי' צדקה עם החיים אפשר שאין כופי' עלי' מפני שמתן שכרה בצדה מכ"ש לחלוץ ועוד ממקומו הוא מוכרע שהזוהר כ' שם שאין מנוח לנפש המת עד שתלד האשה מאחיו בן הממלא מקומו של המת ואם לא אז תקנתו בחליצת המנעל ובטשי' בארעא יע"ש בטעמי' עפ"י הסוד והנה אם יהי' היבם ויבמה זקנים מאד חדל להיות לה אורח כנשים באופן שלא תלד עוד והם רוצים ביבום היאמר הזוהר שכופין לחלוץ דוקא הואיל ולא יהי' לו ולד הממלא מקום המת ולא יתוקן כ"א בחליצת מנעל היאומן שיאמר כן הזוהר אע"כ שאין זה דין אלא דרשה בעלמא וג"ח עם המתים למי שירצה וכבר באתה אשה לפני ושאלה כזה והשבתי לה שמן הדין אין לחייב אותה בעל כרחא אך הוא טובה לבעלה כמו הדלקת שמן זית ויותר מזה אם תרצה להטיב עמו תעשה וכן עשתה ושמעה לקולי ויותר מזה אין אתי בזה בדבר שאין לו שרש בשי"ס ופוסקים הנסתרות לה' אלקינו הוא יהי' עמנו ויעזרנו ע"ד כבוד שמו הגדול והי' זה שלום למר ולתורתו הכ"ד א"נ דש"ת.

פ"ר הג"ח (מ"א) (ק"א)

ועובר על זה ולא יבם יבמתו ולא לחלוץ ברוע לבכו, ביטל עשה זה.

פ"ר הג"ח (מ"א) (ק"א)

ועובר על זה ולא יבם יבמתו, כלומר שלא בא עליה ביאה אחת שהיא עיקר מצות עשה זה או שלא פטרה בחליצה, ביטל עשה זה.